

Серія «MAGNUM OPUS»

Кронін Арчибальд Джозеф

К 83 Нічні чування. Калейдоскоп у «К»: роман, повість / Арчибальд Джозеф Кронін; пер. з англ. Юлія Наняк, Надія Марчук. – Львів: Видавництво «Апріорі», 2025. – 240 с.

ISBN 978-617-629-941-7

У романі «Нічні чування» шотландського письменника Арчибальда Джозефа Кроніна перед читачем розгортається історія молодого самовідданої медсестри Енн Лі. Прагнучи захистити сестру, вона ризикує власною кар'єрою та майбутнім у професії, яку вважає своїм покликанням. Водночас, попри складні обставини, героїня залишається відданою своїм принципам і цілям, продовжує боротися за пацієнтів, за медсестер і за себе. Через переживання та прикромі героїв автор майстерно відтворює труднощі й несправедливості, з якими стикалося тогочасне медсестринство, у яких нелюдських умовах доводилося подекуди працювати і жити.

У повісті «Калейдоскоп у «К»» автор змальовує один день у лікарняній палаті «К». Калейдоскоп з пацієнтів, які навряд чи перетнулися б поза стінами палати, з долі, таких не схожих між собою, та з виру несподіваних почуттів. Блискуча старша медсестра Фанні занурена в бурю власних емоцій та переживань, розчарувань, сумнівів і надій. Талановитий хірург Барклі – геній, що кидає виклик традиції та упередженням. Пацієнти та медпрацівники волею випадку перетнулися у стінах «К», створивши незабутній калейдоскоп.

УДК 821.111(410)-3

Перекладено за виданнями:

Vigil in the Night by A. J. Cronin / A. J. Cornell Publications, New York, 2018

Kaleidoscope in K by A. J. Cronin / Hearsst's International-Cosmopolitan, January, 1933.

P. 24-31, 132-145

Photo printed with permission from The Estate of A. J. Cronin

Фотографія на звороті авантитулу надрукована

з дозволу The Estate of A. J. Cronin

© Юлія Наняк, «Нічні чування», переклад, 2025
 © Надія Марчук, «Калейдоскоп у «К»», переклад, 2025
 © Марія Гумецька, обкладинка, 2025
 © Видавництво «Апріорі», 2025

ISBN 978-617-629-941-7

НІЧНІ ЧУВАННЯ

Розділ 1

Того холодного зимового ранку, попри майже шосту годину, все ще було темно. У маленькій ізольованій палаті окружної лікарні Шерфорда панувала тиша, особлива тиша лікарняної палати, яку порушував лише тонкий і хрипкий звук – дихання дитини, що лежала в загородженому ліжечку в кінці.

Медсестра Лі зовсім нерухомо сиділа біля ліжечка і не зводила очей з обличчя дитини, борючись зі своєю втомою, не припиняючи ревного чування, яке тривало цілу ніч. Пацієнтом був маленький дворічний хлопчик, і на його картці можна було розгледіти два простих, але важливих слова: дифтерія гортані. Важка інфекція. І важкий випадок. Минулої ночі, коли хлопчика привезла машина швидкої допомоги, його врятувала лише екстрена трахеостомія. Медсестра Лі сама допомагала лікарю Гассалу з операцією. І тепер з крихітною сріблястою трубкою, що сяяла серед бинтів навколо тонкого горла, з десятьма тисячами одиниць протидифтерійної сироватки, що боролися з отрутою в крові, він тримався, починаючи повільно відповзати від темної прірви смерті.

Інстинктивно, без жодного звуку, сестра Лі ворухнулася. Нахилившись уперед, вона вийняла внутрішню трахеостомічну трубку з чохла, спритно прочистила її і тієї ж миті ввела назад. Дихання дитини стало легшим, м'якшим. Після цього медсестра пригасила полум'я спиртівки під чайником з довгим носиком, що випускав струмінь пари

по тенту над ліжечком. А тоді, поглянувши на годинник, наповнила шприц, що лежав на столику біля неї, і трьома легкими рухами ввела дитині в стегно призначену дозу стрихніну. Хлопчик ледь помітно ворухнувся від швидкого уколу голки.

Медсестра знову, дещо скуто, сіла на дерев'яний стілець. Відчуття того, що її пацієнт розмірено проходить через цю страшну кризу своєї хвороби, незважаючи на майже нестерпну втому, наповнювало її глибокою і хвилюючою радістю. Саме заради цього вона жила, це було таємним мотивом, метою її життя. Сидячи у тьмяному світлі лампи і тримаючи в долонях припис, Енн Лі здавалася до абсурду молодою, як для цілком кваліфікованої медсестри. Їй було лише двадцять чотири. Проте вона щойно закінчила трирічне навчання в Шерфорді й отримала сертифікат. Струнка, з тендітними вправними руками і лагідним, ніжним обличчям, її майже аскетична врода врівноважувалася солодкістю вуст і незмінним блиском великих темних очей. Синьо-біла охайна форма ідеально пасувала Енн. Її нерухомість насторожувала. Була шоста година, і з хвилини на хвилину мала прийти зміна. Думка про те, що медсестра, яка прийде, – це її рідна сестра Люсі, викликала ледь помітну ніжну усмішку на устах Енн. Вона обожнювала Люсі, завжди любила її і піклувалася про неї, хоча між ними було лише вісімнадцять місяців різниці. Можливо тому, що вони так рано і так раптово залишилися самі через смерть батьків. Ця трагедія змусила дівчат заробляти собі на прожиток. Енн завжди хотіла бути медсестрою і через кілька місяців вмовила Люсі податися за нею до Шерфордської лікарні.

Цього зимового ранку, коли Люсі прийшла на чергування, годинник, який висів у палаті, показував десять хвилин на сьому. В Шерфорді не любили запізнь, але на обличчі Енн не було й тіні докору. Вона підвелася, привіталася з усмішкою і без нарікань. Розім'явши онімлі м'язи

Енн почала тихим голосом перераховувати деталі в книзі призначень. У невеликому ізоляторі не було інших важкохворих пацієнтів, лише двоє дорослих, які одужували після легкої дифтерії. Вся увага має бути прикута до цього ліжечка.

– Ти ж розумієш це, Люсі, – закінчила Енн, схиливши голову в бік ліжечка. – Ніщо більше не має значення в палаті. Це означає, що ти мусиш приділяти йому особливу увагу. Сідай у це крісло і не рухайся, поки сестра Голл не прийде о восьмій годині.

Люсі кивнула і сіла. Вона поводитися непривітно й неввічливо, наче вважала настанову, яку дала їй Енн, абсолютно непотрібною.

– Це плівка, – додала Енн, затримавшись на мить, намагаючись захопити Люсі власною зацікавленістю у цій справі. – Бачиш, сироватка починає її послаблювати. І час від часу ця плівка блокує трубку. Ось за цим і треба стежити.

– Знаю-знаю, – коротко відповіла Люсі, наче вважаючи пояснення зовсім зайвим. – Я слухала дурнуваті лекції старого Гассала так само, як і ти.

Енн більше нічого не сказала. Іноді різкість Люсі глибоко її ранила. Але з Люсі завжди було важко вранці. Вона посто-яла хвилину, оглядаючи напівпритомну дитину; потім пройшла через палату, забрала в коридорі свій плащ і вийшла через обертові двері надвір.

На подвір'ї лікарні темрява не розступилася, і кілька зірок блідо сяяли на важкому небі. Різкий вітер підхоплював її скуту постать, але вона з вдячністю повертала до нього обличчя. Завжди після нічного чергування, незалежно від того, наскільки несприятливою була погода, вона виходила на кілька хвилин, щоб вдихнути свіжість ранкового повітря, яке доносилося з моря. Вона стояла в оточенні невисоких лікарняних будівель, а внизу чорніла основна частина Шерфорда, суворого маленького містечка з похмурими шахтар-

ськими копальнями і флотилією рибальських кораблів, що добували з моря нелегкий хліб насущний. Це була справді понура й непривітна північноанглійська громада.

Хоч як би вона його не любила, Шерфорд був маленьким містечком. У неї були більші, прекрасніші амбіції для Люсі і для себе. Коли наступного місяця Люсі отримає сертифікат, вони разом влаштуються на роботу у великій міській лікарні.

Хто б міг подумати, вони можуть підкорити світ! Енн знову щасливо усміхнулася своїм потаємним думкам і рушила до будинку медсестер.

Коли вона йшла, то почула крик. Енн злякалась і різко зупинилася, побачивши постать, що стрімко бігла крізь темряву до неї.

Розділ 2

Коли Енн вийшла з палати, Люсі спробувала зручніше вмотитися в кріслі. Але крісло було тверде, а сама Люсі ледве прокинулася. Вона ніяк не могла розслабитися, і сердитий вираз на її гарненькому личку став ще грізнішим. Вона ненавиділа рано вставати, ненавиділа спускатися в тінисту палату – це було найгірше в роботі медсестри, вставати з теплого ліжка в такі ранні години – і понад усе ненавиділа не встигати випити ранкову чашку чаю.

Люсі була залежна від цієї ранкової чашки чаю; вона приводила її до тями, відновлювала сили. І що більше Люсі думала про це, то більше наростала її дратівливість. Вона була пухкенька, весела і життєрадісна, з пильними очима, що випромінювали виклик. Її м'яке світле волосся кокетливо вибивалося з-під шапочки медсестри. У свої найщасливіші миті вона була пустотливою, сміливою і сповненою веселощів. Однак зараз відчуття прикrostі надало їй спокусливим рисам похмурого вигляду.

Усередині Люсі все більше розпалювалася й дратувалася, і врешті-решт не витримала. Вона казала собі, що Енн – звичайна метушлива стара, та ще й владна, коли вже на те пішло! Яке вона мала право вказувати, що робити? З дитиною було все гаразд. Захищаючись, Люсі простягнула руку й помацала тонкий білий зап'ясток. Так, пульс був відмінний, швидкий, звичайно, але досить рівний. Вона не відходила від дитини ні на хвилину. І вона мусить, просто зобов'язана випити ту чашку чаю. Люсі підвелася і безшумно пішла до кухні.

Але в палаті хворий малюк у маленькому ліжечку заворушився. Кілька хвилин після того як Люсі відійшла, він лежав на спині, дихаючи прискорено, але рівномірно, а пара м'яко стелилася по його блідому піднятому догори обличчю. Його довгі темні вії поглиблювали сині тіні під повіками. Крихітна рука, що виглядала з-під ковдри, нервово стискалася, наче в бою з якимось прихованим ворогом.

Раптом усе змінилося. Дихання дитини втратило свій розмірений ритм. Враз повітря наповнилося вологим хрипом, схожим на булькання, і тієї ж миті з отвору трахеостомічної трубки в горлі дитини вийшов зеленуватий згусток дифтерійної плівки. Там він повис, перекиваючи трубку, вдихаючись і виходячи з кожним важким подихом.

Це був страшний момент у порожній, темній палаті. І щось жахливе було в смертельній боротьбі, яка розпочалася. Хвора дитина всіма своїми ослабленими силами намагалася випштовхнути цю перешкоду для дихання. Маленькі ручки стискалися, личко потемніло від зусиль, ніжки слабо смикались. Але зусилля були надто кволими, задушлива плівка все ще залишалася. І тепер дихання дитини ставало дедалі глибшим, дедалі спазматичнішим. Обличчя малюка ще більше почервоніло. Вся маленька грудна клітка судомно здригалася, намагаючись втягнути в себе дорогоцінне повітря. Ці муки були нестерпними. Останній страшний спазм, останнє хрипіння, а потім настала тиша. Крихітна ручка, так міцно

стиснута, розкрилася, наче якась дивовижна квітка, пальчики повільно випрямлялися, наче пелюстки на сонці. Тоді дитина нарешті заспокоїлася, простягнувши руки, немов благаючи.

У цю мить Люсі повернулася до палати. Зігрита гарячою чашкою чаю, знову з гарним настроєм, вона підійшла до дитячого ліжечка. Там, перед мовчазним малюком, вона залякла. Враз усвідомлення нахлинуло на неї. Очі, ніби заморожені, розширилися від страху. Крик чистого жаху піднявся й розчинився в її горлі. Вона повністю втратила самовладання. Замість того щоб очистити трубку і намагатися негайно відновити дихання, вона заламала руки і, несамовито гукаючи сестру, кинулася в паніці з палати.

Розділ 3

Через три хвилини Енн повернулася до ліжечка. Вона вихопила заблоковану і марну трубку. Потім пінцетом розширила отвір у дихальній трубці, очистила його від плівки і почала відчайдушно робити штучне дихання. Поки вона працювала, її обличчя запало і зблідло, вона вигукувала напруженим, неприродним голосом:

- Ще стрихніну. Принеси мені один кубик камфори в олії. І трохи чистого ефіру.

Люсі послухалася, хоч пальці тремтіли. Дала стрихнін, потім камфору.

Порятунок продовжувався, несамовито, гарячково. Піт виступив на чолі Енн. Її губи ще більше зблідли і стиснулися міцніше. Навіть коли вона продовжувала, сподіваючись без надії, роблячи все, що було в її силах, у глибині душі знала, що це марно. І тому, тим самим тоном, що й раніше, вона скомандувала:

- Поклич головну медсестру.

Люсі затремтіла і непевною ходою вийшла з палати.

Здавалося, не минуло й хвилини, як палата наповнилася людьми: головна медсестра Леннард у халаті, сестра Голл, сестра Грег і сестра Дженкінс, яка скидалася на незнайомку без звичних комірця і манжетів, а потім і сам старий лікар Гассал. Вони робили все можливе. Випростана Енн стояла біля ліжка, спостерігаючи за ними, за їхніми марними, даремними зусиллями. Поруч з нею, схвильовано сплівши руки, стояла Люсі.

Нарешті головна медсестра підняла голову. Її постать була тендітною, з чистим білим волоссям, яке зараз дещо скуйовдилось, а очі – суворі й уважні. Дивлячись на Енн, вона сказала напруженим, звинувачувальним тоном:

- Як це сталося?

Настала пауза, здавалось нескінченна. Потім Енн відповіла:

- Трубка забилася. Ми зробили все, що могли.

- Чому ви дозволили забитися трубці? – суворо запитав лікар Гассал.

Знову тиша.

Лікар Гассал натягнув простирadlo на обличчя мертвої дитини. Сестра Грег пішла на кухню. Це була неприємна жінка з гострими рисами обличчя, яка завжди ставилася до Енн з певною ворожістю. Вона поспішно повернулася, заговоривши так, немов зробила відкриття:

- Сестро Леннард, я дещо з'ясувала. Хтось щойно приготував чай на кухні відділення.

Усі погляди були звернені на Енн.

Головна медсестра опанувала себе, спробувала говорити виважено.

- Ви справді готували на кухні чай, коли мали б доглядати пацієнта?

Енн змусила себе зустрітися з холодним поглядом медсестри. Якщо вона відповість на це питання, Люсі постраждає.

- Чому... – вона затнулася, намагаючись захистити сестру, і безпорадно замовкла.